

Курепін В. М.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна стала серйозним випробуванням для українських підприємств, оскільки, поряд із наявними проблемами забезпечення ефективної господарської діяльності, виникли нові, значно складніші виклики. Суб'єктам господарювання після подолання шокового впливу початкового етапу вторгнення довелося адаптуватися до жорстких та нестабільних умов функціонування. Значна частина бізнесу зазнала суттєвих збитків: окремі підприємства втратили свої виробничі потужності, інші були змушені працювати під постійною загрозою обстрілів чи здійснити релокацію. Водночас існують і такі підприємства, які змогли переорієнтуватися, освоїти нові ринки збуту та навіть підвищити рівень своїх доходів [1, с. 33].

Стабільність та результативність функціонування підприємства, а також досягнення його стратегічних цілей є неможливими без забезпечення належного рівня економічної безпеки. В умовах невизначеності економічна безпека має розглядатися як стан ефективного використання передусім внутрішніх ресурсів і потенціалу; як стан захищеності підприємства та його виробничих інтересів; як наявність сукупності факторів, що визначають умови діяльності, конкурентні переваги та інтереси підприємства; а також як здатність забезпечувати досягнення поставлених цілей, підтримувати стабільний, збалансований та неперервний розвиток.

Основні цілі економічної безпеки підприємства полягають у забезпеченні фінансової результативності його діяльності, максимально повному використанні технологічного потенціалу та підвищенні конкурентоспроможності, формуванні ефективної організаційної структури та системи управління. Після початку війни середовище функціонування вітчизняних підприємств зазнало суттєвих докорінних трансформацій [2, с. 597]. Воно характеризується загрозою особистої безпеки, масштабною міграцією населення та невизначеністю щодо можливості його повернення, підвищеними ризиками втрати майна, зовнішніми економічними обмеженнями.

Додаткове ускладнення ситуації надають суттєві зміни в нормативно-законодавчому полі, що формують багаторівневу та високо ризикову систему умов для діяльності підприємств. У цьому контексті ключовими загрозами для бізнесу під час війни виступають безпосередні воєнні фактори: окупація територій, ведення бойових дій, обстріли та спричинені ними руйнування.

Війна істотно прискорила процес глибокої демографічної кризи в Україні: значні людські втрати, чисельні поранення працюючих на виробництві, масові

переміщення населення всередині країни та масштабній еміграції [3, с. 80]. Додатковими факторами впливу стали мобілізація та скорочення кількості робочих місць. Сукупність зазначених обставин негативно позначилася на функціонуванні ринку праці, спричинивши суттєвий дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили.

Економічні ризики додаються неможливістю здійснювати діяльність у зонах бойових дій, це знизило попит на працівників, відбулося скорочення споживачів, з'явилися логістичні труднощі та загальна невизначеність економічних перспектив. Додатковим ускладненням стала значна тінізація ринку праці [4, с. 131], низка роботодавців пропонує неофіційне працевлаштування або тимчасові підробітки без соціальних гарантій. За такі умови населення не може розраховувати ані на легальну заробітну плату, ані на забезпечення базових соціальних прав, зокрема на оплату лікарняних чи зарахування страхового стажу. На тлі зростання рівня безробіття заробітні плати мають тенденцію до зниження, а частка населення з доходами, нижчими за фактичний прожитковий мінімум, помітно збільшується.

Умови воєнного стану зумовлюють істотне ускладнення економічної середовища, що вимагає від суб'єктів господарювання підвищеної адаптивності та здатності ефективно реагувати на багатомірні загрози. Незважаючи на високий рівень ризиків і невизначеності, підприємства, здатні швидко адаптуватися, формувати гнучкі стратегії та диверсифікувати діяльність, мають можливість не лише зберегти стабільність, а й створити умови для подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Вишневський О. О. Цифрові платформи для управління кризовими ситуаціями: досвід та виклики. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали XI Всеукраїнської заочної наук.-практ. конф., м. Київ, 25 квітня 2025 р. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. С. 32-33. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21286>.
2. Іваненко В. С. Шляхи виживання та розвитку українського бізнесу під час воєнного стану. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, ОНЕУ, 10-11 жовтня 2025 р.). Одеса, 2025. С. 595-598. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22542>.
3. Іваненко В.С. Демографічні зміни та стійкість в Україні. *Проблематика і перспективи сталого розвитку України в аспекті синергії інтеграції економіки, бізнесу та HR-інжинірингу* : матеріали III всеукраїнської наукової конференції студентів та молоді (м. Хмельницький, 15 травня 2025 р.). Хмельницький : ХНУ, 2025. С. 78-81. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22280>.
4. Курепін В.М., Сухорукова А. Л. Особливості трудових відносин у сільському господарстві: теоретико-практичний аналіз. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 130-136. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-16).